YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

8 päivänä toukokuuta 2008 *

Asiassa C-491/06,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Vestre Landsret (Tanska) on esittänyt 23.11.2006 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 28.11.2006, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Danske Svineproducenter

vastaan

Justitsministeriet,

Den Europæiske Dyre- og Kødhandelsunionin **(UECBV)**

osallistuessa asian käsittelyyn,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Rosas sekä tuomarit U. Lõhmus, J. Klučka (esittelevä tuomari), A. Ó Caoimh ja P. Lindh,

* Oikeudenkäyntikieli: tanska.

julkisasiamies: Y. Bot,
kirjaaja: hallintovirkamies C. Strömholm,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 28.11.2007 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Danske Svineproducenter, edustajanaan advokat H. Sønderby Christensen,

– Den Europæiske Dyre- og Kødhandelsunion (UECBV), edustajanaan J.-L. Mériaux, avustajanaan advokat J. Seeger Perregaard,

– Tanskan hallitus, asiamiehenään B. Weis Fogh, avustajanaan advokat P. Biering,

– Belgian hallitus, asiamiehenään A. Hubert,

– Kreikan hallitus, asiamiehinään I. Chalkias ja S. Papaioannou,

– Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään F. Erlbacher ja H. Støvlbæk,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee eläinten suojelemisesta kuljetuksen aikana ja direktiivien 90/425/ETY ja 91/496/ETY muuttamisesta 19.11.1991 annetun neuvoston direktiivin 91/628/ETY (EYVL L 340, s. 17), sellaisena kuin se on muutettuna 29.6.1995 annetulla neuvoston direktiivillä 95/29/EY (EYVL L 148, s. 52; jäljempänä direktiivi 91/628), liitteessä olevan I luvun A jakson 2 kohdan b alakohdan, VI luvun 47 kohdan D jakson ja VII luvun 48 kohdan 3 alakohdan kolmannen luetelmakohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa vastakkain ovat Danske Svineproducenter -niminen ammattijärjestö ja Justitsministeriet (oikeusministeriö) ja joka koskee direktiivin 91/628 täytäntöönpanoa Tanskan oikeudessa.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön säännöstö

Direktiivi 91/628

3 Direktiivin 95/29 kolmannessa ja neljännessä perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Jäsenvaltiot ovat säännelleet kuljetusten kestoa, eläinten ruokinnan ja juottamisen määräaikoja, lepojaksoja ja tilavaatimuksia; tämä sääntely on tietyissä tapauksissa

hyvin yksityiskohtaista, ja jotkut jäsenvaltiot käyttävät sitä elävien eläinten yhteisön sisäisen kaupan rajoittamiseksi; eläinten kuljetuksesta vastaavilla henkilöillä on oltava käytettävissään selkeästi määritellyt perusteet, jotta he voivat toimia yhteisön tasolla joutumatta ristiriitaan erilaisten kansallisten määräysten kanssa.

Elävien eläinten kaupan teknisten esteiden poistamiseksi sekä kyseisten markkinajärjestelyjen moitteettoman toiminnan mahdollistamiseksi siten, että samalla varmistetaan kyseisten eläinten suojelemisen riittävä taso, olisi sisämarkkinoita varten muutettava direktiivissä 91/628/ETY vahvistettuja sääntöjä kuljetusten keston, eläinten ruokinnan ja juottamisen määräaikojen, lepojaksojen ja tilavaatimusten yhdenmukaistamiseksi tietynlaisten eläinten osalta.”

4 Direktiivin 91/628 1 artiklan 1 kohdan a alakohdan nojalla sitä sovelletaan kotieläiminä pidettyihin sikoihin.

5 Direktiivin 91/628 3 artiklan 1 kohdan aa alakohdassa säädetään, että jäsenvaltioiden on varmistuttava siitä, että ”eläinten tilavaatimus (lastaustiheys) on vähintään liitteessä olevassa VI luvussa mainittujen lukujen mukainen kyseisessä luvussa tarkoitettujen eläinten ja kuljetusvälineiden osalta” ja että ”kuljetusaikojen ja lepojaksojen kestot sekä tietynlaisten eläinten ruokinnan ja juottamisen määräajat ovat vähintään liitteessä olevassa VII luvussa sanotun mukaiset kyseisessä luvussa tarkoitettujen eläinten osalta, sanotun kuitenkaan rajoittamatta asetuksen (ETY) N:o 3820/85 – – säännösten soveltamista”.

6 Direktiivin 91/628 5 artiklan A kohdan 1 alakohdan c alakohdan nojalla jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että kuljettaja käyttää tässä direktiivissä tarkoitettujen

eläinten kuljetukseen kuljetusvälineitä, joilla voidaan varmistaa eläinten hyvinvointia kuljetuksen aikana koskevien yhteisön vaatimusten sekä erityisesti kyseisen direktiivin liitteessä olevien ja samaisen direktiivin 13 artiklan 1 kohdan mukaisesti määrättävien vaatimusten noudattaminen.

7 Direktiivin 91/628 liitteessä oleva I luku sisältää säännöksiä, joita sovelletaan esimerkiksi kotieläiminä pidettyjen sikojen kuljetukseen. Kyseisen luvun A jakson 2 kohdan a–c alakohdassa säädetään seuraava:

”a) Eläimillä on oltava riittävästi tilaa, jotta ne voivat seisoa luonnollisessa asennossaan, ja tarvittaessa tukia, jotka suojaavat niitä kuljetusvälineen liikkumiselta. Mikäli eläinten suojelua koskevista erityisedellytyksistä ei muuta johdu, eläimillä on oltava riittävästi tilaa, jotta ne pääsevät makuulle.

b) Kuljetusvälineiden ja konttien on oltava siten suunniteltuja ja mukautettuja, että ne suojaavat eläimiä huonoilta sääolosuhteilta ja merkittäviltä ilmastonmuutoksilta. Ilmanvaihdon ja ilmamäärän on oltava kuljetusolosuhteisiin mukautettuja ja kuljetettavalle eläinlajille soveltuvia.

Eläinten osaston [jäljempänä osasto] sisällä ja sen kussakin tasossa on varattava riittävä tyhjä tila, jolla voidaan varmistaa riittävä ilmanvaihto eläinten yläpuolella näiden seisoessa luonnollisessa asennossaan ja joka ei mitenkään haittaa eläinten luonnollisia liikkeitä.

c) Kuljetusvälineiden ja konttien on oltava helposti puhdistettavissa, siten varustettuja, että eläimet eivät pääse karkaamaan ja että vältetään eläinten tarpeeton

loukkaantuminen tai kärsimys, ja rakennettuja tavalla, jolla varmistetaan eläinten turvallisuus. – – Kuljetusvälineiden ja konttien on myös mahdollistettava eläinten tutkiminen ja tarpeellisen hoidon antaminen niille sekä oltava sijoitettuja siten, ettei ilmankiertoa haitata. – –”

8 Direktiivin 91/628 liitteessä olevan VI luvun 47 kohdan D jaksossa säädetään sikoja koskevan rautatie- ja maantiekuljetuksen osalta, että ”kaikkien sikojen on päästävä ainakin makuulle ja seisomaan luonnollisessa asennossaan” ja että ”jotta vähimmäisedellytykset täyttyisivät, noin 100 kg painavien sikojen lastaustiheys kuljetuksen aikana saa olla enintään 235 kg/m^2”. Lisäksi mainitussa säännöksessä todetaan, että ”sikojen rotu, koko ja kunto voivat edellyttää edellä mainitun vähimmäispinta-alan lisäämistä; sitä voidaan myös lisätä enintään 20 % sääolosuhteiden ja matkan keston mukaan”.

9 Direktiivin 91/628 liitteessä olevan VII luvun 48 kohdan 2 ja 3 alakohdassa säädetään seuraavaa:

”2. Edellä 1 [alakohdassa] tarkoitettujen eläinlajien matkan kesto ei saa ylittää 8 tuntia.

3. [Edellä] 2 [alakohdassa] tarkoitettua matkan enimmäiskestoa voidaan pidentää, jos kuljetuksessa käytetty kulkuneuvo täyttää seuraavat lisävaatimukset:

– –

– eläinten luo on oltava välitön pääsy,

– kulkuneuvossa on oltava asianmukainen tuuletus, jota voidaan säätää lämpötilan mukaan (sisä- ja ulkolämpötila),

– –”

10 Direktiivi 91/628 on 5.1.2007 lähtien kumottu ja korvattu eläinten suojelusta kuljetuksen ja siihen liittyvien toimenpiteiden aikana sekä direktiivien 64/432/ETY ja 93/119/EY ja asetuksen (EY) N:o 1255/97 muuttamisesta 22.12.2004 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 1/2005 (EUVL 2005, L 3, s. 1).

Asetus (EY) N:o 411/98

11 Yli kahdeksan tuntia kestäviin eläinkuljetuksiin käytettäville maantieajoneuvoille asetettavista eläinten suojelua koskevista lisävaatimuksista 16.2.1998 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 411/98 (EYVL L 52, s. 8) 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Direktiivin 91/628/ETY liitteen VII luvun 2 kohdassa tarkoitetun kuljetuksen kestäessä yli kahdeksan tuntia, kotieläiminä pidettävien kavioeläinten, nautaeläinten, lampaiden, vuohien ja sikojen kuljetukseen yhteisön sisällä

käytettävien maantieajoneuvojen on täytettävä tämän asetuksen liitteessä vahvistetut lisävaatimukset.”

12 Asetuksen N:o 411/98 liitteessä olevassa 3 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Ajoneuvoon pääsy

Kuljetukseen käytettävien ajoneuvojen on oltava siten varustettuja, että jokaisen kuljetettavan eläimen luo pääsee esteettä milloin tahansa siten, että eläin voidaan tarkastaa ja sille voidaan antaa asianmukainen hoito sekä erityisesti ruokkia ja juottaa sitä.”

Kansallinen säännöstö

13 Direktiivi 91/628 on Tanskan oikeudessa pantu täytäntöön eläinten suojelusta kuljetuksen aikana 16.4.1993 annetulla asetuksella nro 201. Tätä asetusta on sittemmin muutettu 13.7.2005 annetulla asetuksella nro 734 (jäljempänä asetus nro 734), jolla Justitsministeriet antoi uuden säännöstön sikojen kuljetuksesta. Asetuksen nro 734 2 §:n 1 momentin nojalla se tuli voimaan 15.8.2005, lukuun ottamatta lastaustiheyttä koskevia säännöksiä, jotka tulivat kyseisen asetuksen 2 §:n 2 momentin mukaisesti voimaan 15.8.2006.

Asetuksen 734 säännökset, jotka koskevat osastojen korkeutta

14 Asetuksen nro 734 6 a §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Kuljetettaessa sikoja, joiden paino on vähintään 40 kg, kunkin kerroksen välisen sisäkorkeuden mitattuna lattian korkeimmasta kohdasta katon matalimpaan kohtaan (esimerkiksi mahdollisten poikkipalkkien tai tukien alapinnasta) on täytettävä vähintään seuraavat edellytykset kuljetuksen aikana:

Siat		
Keskipaino kg	Sisäkorkeus käytettäessä mekaanista ilmanvaihtojärjestelmää	Sisäkorkeus käytettäessä muuta ilmanvaihtojärjestelmää
40	74 cm	89 cm
50	77 cm	92 cm
70	84 cm	99 cm
90	90 cm	105 cm
100	92 cm	107 cm
110	95 cm	110 cm
130	99 cm	114 cm
150	103 cm	118 cm
170	106 cm	121 cm
190	109 cm	124 cm
210	111 cm	126 cm
230	112 cm	127 cm

– –

3. Mekaanisen ilmanvaihtojärjestelmän on varmistettava riittävä ja tasaisesti jakautuva ilmanvaihto, ja nominaalisen ilmanvaihtokapasiteetin on oltava vähintään 61 m^2/h 100 sikakiloa kohti. Jos vähintään 40 kg painavien sikojen kuljetuksen kokonaiskesto ylittää kahdeksan tuntia, on mekaanista ilmanvaihtojärjestelmää käytettäessä noudatettava myös liitteessä 3 olevan A osan 2 kohdan sääntöjä.

4. Sikojen kuljetustilassa ja sen kaikissa tasoissa on aina oltava riittävästi tilaa sen varmistamiseksi, että sikojen yläpuolella on riittävä ilmanvaihto niiden seisoessa luonnollisessa asennossa. Niiden luonnollista liikettä ei saa estää missään olosuhteissa.

5. Jos vähintään 40 kg painavien sikojen kuljetuksen kokonaiskesto ylittää kahdeksan tuntia, on käytettävä kulkuneuvoa, jossa esimerkiksi korotettavan katon ja liikuteltavien kerrostasojen tai muun vastaavan rakennelman avulla varmistetaan jatkuvasti, että kussakin kerroksessa on sisällä vähintään 140 cm tarkastuskorkeus mitattuna lattian korkeimmasta kohdasta katon matalimpaan kohtaan (esim. poikkipalkkien tai tukien alapinnasta). Asetettaessa sisäinen tarkastuskorkeus 140 cm:ksi on kuljetettaessa eläimiä useassa kerroksessa muiden kerrosten sisäkorkeuden oltava vähintään 1 momentissa mainitun mukainen.”

15 Asetuksen nro 734 3 §:ssä on seuraavat siirtymäsäännökset:

”1. Pakettiautojen, kuorma-autojen, perävaunujen, puoliperävaunujen ynnä muiden osalta, jotka on ensimmäisen kerran rekisteröity viimeistään 15.8.2005, kuljettaja voi

yli kahdeksan tuntia kestävien kuljetusten osalta 15.8.2010 saakka kuljettaa vähintään 40 kg painavia sikoja seuraavien sääntöjen mukaisesti:

Kuljetettaessa vähintään 40 kg painavia sikoja kunkin kerroksen sisäkorkeuden – mitattuna lattian korkeimmasta kohdasta katon matalimpaan kohtaan (esim. poikkipalkkien tai tukien alapinnasta) – on täytettävä vähintään seuraavat edellytykset:

Siat		
Keskipaino kg	Sisäkorkeus käytettäessä mekaanista ilmanvaihtojärjestelmää	Sisäkorkeus käytettäessä muuta ilmanvaihtojärjestelmää
Yli 40 kg ja enintään 110 kg painavat siat	100 cm	107 cm
Yli 110 kg ja enintään 150 kg painavat siat	110 cm	118 cm
Yli 150 kg ja enintään 230 kg painavat siat	112 cm	127 cm
Yli 230 kg painavat siat	> 112 cm	> 127 cm

2. Mekaanisen ilmanvaihtojärjestelmän on taattava riittävä ja tasaisesti jakautuva ilmanvaihto, ja nimellisen ilmanvaihtokapasiteetin on oltava vähintään 61 m^2/h 100 sikakiloa kohti.

3. Eläinten kuljetustilassa ja kaikissa sen tasoissa on aina oltava riittävästi tilaa sen varmistamiseksi, että sikojen yläpuolella on riittävä ilmanvaihto niiden seisoessa luonnollisessa asennossa. Niiden luonnollista liikettä ei saa estää missään olosuhteissa.

4. Siihen saakka kunnes 2 §:n 2 momentissa mainittua tilavaatimusta sovelletaan, on kuljetettaessa sikoja siten, että sisäkorkeus on 100 cm, oltava vähintään 0,42 m^2 tilaa 100 sikakiloa kohti.”

Asetuksessa nro 734 olevat lastaustiheyttä koskevat säännökset

16 Asetuksen nro 734 liitteessä I, jolla korvataan 16.4.1993 annetun asetuksen nro 201 liite II, säädetään seuraavaa:

”D. Siat

Rautatie- tai maantiekuljetukset, perävaunulliset ajoneuvot mukaan lukien

1. Alle kahdeksan tuntia kestävät kuljetukset:

Elopaino (kg)	Pinta-ala (m^2) eläintä kohti
25	0,17
50	0,26
75	0,33
100	0,42
200	0,70
250 tai enemmän	0,80

Eläinten rodun, koon tai kunnon vuoksi voi olla välttämätöntä suurentaa edellä edellytettyä vähimmäislattiapinta-alaa. Alan suurentaminen enintään 20 prosentilla voi myös olla välttämätöntä sääolosuhteiden tai matkan keston perusteella.

2. Yli kahdeksan tuntia kestävät kuljetukset:

Elopaino (kg)	Pinta-ala (m^2) eläintä kohti
25	0,20
50	0,31
75	0,39
100	0,50
200	0,84
250 tai enemmän	0,96”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

17 Ennakkoratkaisupäätöksestä ilmenee, että Danske Svineproducenter on ammattijärjestö, joka puolustaa tanskalaisten siantuottajien etuja. Siihen kuuluu noin 1 700 tuottajaa, joiden yhteenlaskettu tuotanto vastaa kahta kolmasosaa Tanskan siantuotannosta.

18 Danske Svineproducenter nosti 14.5.2005 Justitsministerietiä vastaan Vestre Landsretissa kanteen, jossa se väitti, että asetuksella nro 734 muutettu lainsäädäntö, jolla direktiivi 91/628 saatettiin osaksi Tanskan oikeusjärjestystä, on ristiriidassa kyseisen direktiivin säännösten kanssa samoin kuin EY 28–EY 30 artiklan ja EY 49

artiklan sekä asetuksen N:o 1/2005 kanssa. Danske Svineproducenter katsoo erityisesti, että useat asetuksessa nro 734 säädetyt vaatimukset, joita ei ollut vielä saatettu voimaan sen kanteen nostohetkellä, ovat lainvastaisia.

19 Koska Vestre Landsret katsoi, että oikeudenkäynnin ratkaisu riippuu direktiivin 91/628 eräiden säännösten tulkinnasta, se päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko – – direktiivin 91/628 – – liitteessä olevan I luvun A jakson 2 kohdan b alakohdan ja VII luvun 48 kohdan 3 alakohdan kolmannen luetelmakohdan säännöksiä tulkittava siten, että jäsenvaltio ei voi ottaa käyttöön kansallisia siirtymäsääntöjä, joiden mukaan kuljetettaessa 40–110 kg painavia sikoja ja kuljetusajan ylittäessä kahdeksan tuntia kunkin kerroksen sisäkorkeuden, joka mitataan lattian korkeimmasta kohdasta katon matalimpaan kohtaan, on oltava ainakin 100 cm käytettäessä mekaanista ilmanvaihtojärjestelmää?

2) Onko – – direktiivin 91/628 – – liitteessä olevan I luvun A jakson 2 kohdan b alakohdan ja VII luvun 48 kohdan 3 alakohdan kolmannen luetelmakohdan säännöksiä tulkittava siten, että jäsenvaltio ei voi ottaa käyttöön kansallisia sääntöjä, joiden mukaan kuljetettaessa vähintään 40 kg painavia sikoja ja kokonaiskuljetusajan ylittäessä kahdeksan tuntia on käytettävä kuljetusvälineitä, joilla varmistetaan – esimerkiksi korotettavan katon ja liikuteltavien kerrostasojen tai vastaavan rakennelman avulla – kaikkina aikoina, että kullekin kerrokselle voidaan vahvistaa sisäinen tarkastuskorkeus, joka on vähintään 140 cm mitattuna lattian korkeimmasta kohdasta katon matalimpaan kohtaan, kun eläimiä monessa kerroksessa kuljetettaessa muiden kerrosten sisäkorkeuden on jatkuvasti oltava vähintään 92 cm, kun kuljetettavat siat painavat keskimäärin 100 kg ja kuljetuksessa käytetään mekaanista ilmanvaihtojärjestelmää?

3) Onko – – direktiivin 91/628 – – liitteessä olevan VI luvun 47 kohdan D jakson ’Siat’ säännöksiä tulkittava siten, että jäsenvaltio ei voi ottaa käyttöön kansallisia sääntöjä, joiden mukaan yli kahdeksan tuntia kestävissä kuljetuksissa 100:aa sikakiloa kohden on oltava ainakin 0,50 m^2 tilaa?”

Pyyntö suullisen käsittelyn aloittamisesta uudelleen

20 Pääasian kantaja on 27.12.2007 päivätyllä kirjeellä pyytänyt suullisen käsittelyn aloittamista uudelleen sillä perusteella, että Tanskan hallitus on toimittanut yhteisöjen tuomioistuimelle valokuvia juuri ennen istuntoa, mistä syystä kantaja ei ole voinut puolustaa etujaan tämän todisteen esittämisen osalta, joka sen mielestä on kohtuuton, liian myöhäinen ja tarkoitushakuinen. Lisäksi se vetoaa siihen, että sen kirjallisissa huomautuksissa olleiden liitteiden toimittamatta jättäminen muille kirjallisia huomautuksia esittäneille osapuolille loukkaa sen puolustautumisoikeuksia.

21 Aluksi on muistutettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan yhteisöjen tuomioistuin voi omasta aloitteestaan tai julkisasiamiehen ehdotuksesta taikka myös asianosaisten pyynnöstä määrätä työjärjestyksensä 61 artiklan mukaisesti suullisen käsittelyn aloitettavaksi uudelleen, jos se katsoo, että sillä ei ole riittävästi tietoa asiasta tai että asia olisi ratkaistava sellaisen väitteen perusteella, josta asianosaiset eivät ole saaneet tilaisuutta lausua (ks. asia C-17/98, Emesa Sugar, määräys 4.2.2000, Kok. 2000, s. I-665, 18 kohta; asia C-210/03, Swedish Match, tuomio 14.12.2004, Kok. 2004, s. I-11893, 25 kohta ja asia C-466/03, Albert Reiss Beteiligungsgesellschaft, tuomio 28.6.2007, Kok. 2007, s. I-5357, 29 kohta).

22 On myös huomattava, että EY 234 artiklassa määrätään yhteisöjen tuomioistuimen ja kansallisten tuomioistuinten välisestä suorasta yhteistyöstä menettelyssä, joka ei ole varsinainen oikeudenkäyntimenettely ja jossa asianosaisilla ei ole aloitevaltaa ja

heidät kutsutaan vain kuultavaksi (ks. vastaavasti asia 6/71, Rheinmühlen Düsseldorf, määräys 14.7.1971, Kok. 1971, s. 719, 1 kohta ja asia C-496/04, Slob, tuomio 14.9.2006, Kok. 2006, s. I-8257, 34 kohta).

23 Lisäksi EY 234 artiklassa tarkoitetussa menettelyssä, joka perustuu kansallisten tuomioistuimien ja yhteisöjen tuomioistuimen tehtävien selkeään jakoon, oikeusriidan tosiseikaston arvioiminen kuuluu yksinomaan kansallisen tuomioistuimen toimivaltaan (ks. mm. yhdistetyt asiat C-211/03, C-299/03 ja C-316/03–C-318/03, HLH Warenvertrieb ja Orthica, tuomio 9.6.2005, Kok. 2005, s. I-5141, 96 kohta ja asia C-119/05, Lucchini Siderurgica, tuomio 18.7.2007, Kok. 2007, s. I-6199, 43 kohta). Erityisesti on huomattava, että yhteisöjen tuomioistuin on toimivaltainen lausumaan ainoastaan yhteisön säädöksen tulkinnasta tai pätevyydestä niiden tosiseikkojen perusteella, jotka kansallinen tuomioistuin sille ilmoittaa (ks. mm. asia 104/77, Oehlschläger, tuomio 16.3.1978, Kok. 1978, s. 791, 4 kohta ja asia C-467/04, Gasparini ym., tuomio 28.9.2006, Kok. 2006, s. I-9199, 41 kohta). Kansallisen tuomioistuimen asiana on näissä puitteissa selvittää oikeusriidan perustana olevat tosiseikat sekä tehdä näistä ne päätelmät, joita sen annettavana oleva päätös edellyttää (ks. vastaavasti mm. asia 17/81, Pabst & Richarz, tuomio 29.4.1982, Kok. 1982, s. 1331, 12 kohta ja asia C-291/05, Eind, tuomio 11.12.2007, Kok. 2007, s. I-10719, 18 kohta.

24 Yhteisöjen tuomioistuimelle esitetyiksi väitettyjen valokuvien osalta riittää, kun todetaan, että yhteisöjen tuomioistuin ilmoitti tuomareiden ja asianajajien ennen istuntoa pitämässä tapaamisessa näille asianajajille, että kyseisiä valokuvia ei ollut toimitettu tuomareille eikä niiden esittämistä istunnossa hyväksytä.

25 Niiden väitteiden osalta, jotka koskevat sitä, ettei pääasian kantajan huomautusten liitteinä olleita asiakirjoja toimitettu muille osapuolille, on todettava, että kyseiset huomautukset toimitettiin muille kirjallisia huomautuksia esittäneille osapuolille, mutta liitteinä olleiden asiakirjojen määrän johdosta ilman näitä asiakirjoja. On myös selvää, että mainitut muut osapuolet ovat olleet tietoisia näiden liitteiden olemassaolosta, koska niitä koskeva yksityiskohtainen luettelo sisältyi pääasian

kantajan huomautusten loppuosaan, ja että niillä oli täten mahdollisuus tutustua puheena oleviin asiakirjoihin yhteisöjen tuomioistuimen kirjaamossa tai pyytää niitä toimitettaviksi.

26 Edellä esitetyillä perusteilla pääasian kantajan esittämää pyyntöä suullisen käsittelyn aloittamiseksi uudelleen ei ole syytä hyväksyä.

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Alkuhuomautukset

27 On muistutettava, että EY 249 artiklan kolmannen kohdan mukaan direktiivi velvoittaa saavutettavaan tulokseen nähden jokaista jäsenvaltiota, jolle se on osoitettu, mutta jättää kansallisten viranomaisten valittavaksi muodon ja keinot.

28 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan jokaisella jäsenvaltiolla, jolle direktiivi on osoitettu, on velvollisuus toteuttaa kansallisessa oikeusjärjestyksessään direktiivissä asetettujen tavoitteiden mukaisesti kaikki direktiivin täyden oikeusvaikutuksen varmistamiseksi tarvittavat toimenpiteet (ks. mm. asia C-336/97, komissio v. Italia, tuomio 17.6.1999, Kok. 1999, s. I-3771, 19 kohta ja asia C-321/05, Kofoed, tuomio 5.7.2007, Kok. 2007, s. I-5795, 41 kohta).

29 Tältä osin on todettava, että yhteisöjen tuomioistuin on jo katsonut, että direktiivin 91/628 ensisijainen tavoite on eläinten suojelu kuljetuksen aikana (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat C-37/06 ja C-58/06, Viamex Agrar Handel ja ZVK, tuomio 17.1.2008,

Kok. 2008, s. I-69, 29 kohta). Tästä huolimatta – kuten direktiivin 91/628 toisesta perustelukappaleesta ja direktiivin 95/29 neljännestä perustelukappaleesta ilmenee – direktiivi 91/628 annettiin sellaisen yhteisön politiikan puitteissa, jolla pyrittiin elävien eläinten kaupan teknisten esteiden poistamiseen ja markkinajärjestelyjen moitteettoman toiminnan mahdollistamiseen.

30 Direktiivin 95/29 neljännestä perustelukappaleesta ilmenee lisäksi, että direktiivillä 91/628 pyritään yhdenmukaistamaan kuljetusten kestoa, eläinten ruokinnan ja juottamisen määräaikoja, lepojaksoja ja tilavaatimuksia tietynlaisten eläinten osalta. On kuitenkin todettava, että vaikka eräät direktiivin 91/628 säännöksistä ovat täsmällisiä, eräät muut taas ovat luonteeltaan yleisiä (ks. vastaavasti asia C-350/97, Monsees, tuomio 11.5.1999, Kok. 1999, s. I-2921, 26 kohta).

31 Näissä olosuhteissa direktiivin 91/628 täytäntöönpano on toteutettava direktiivin tavoitteita noudattaen, ja jäsenvaltioiden harkintavalta riippuu kyseisen direktiivin säännösten täsmällisyydestä. Lisäksi täytäntöönpano on toteutettava täsmällisesti suhteellisuusperiaatteen mukaisesti. Yhteisöjen tuomioistuin on tältä osin todennut, että suhteellisuusperiaate, joka on yhteisön oikeuden yleinen oikeusperiaate ja joka on useaan otteeseen vahvistettu yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä muun muassa yhteisen maatalouspolitiikan alalla (ks. erityisesti asia C-189/01, Jippes ym., tuomio 12.7.2001, Kok. 2001, s. I-5689, 81 kohta ja asia C-310/04, Espanja v. neuvosto, tuomio 7.9.2006, Kok. 2006, s. I-7285, 97 kohta) velvoittaa sekä yhteisön lainsäätäjää että yhteisön oikeutta soveltavia kansallisia lainsäätäjiä ja tuomioistuimia (ks. vastaavasti em. yhdistetyt asiat Viamex Agrar Handel ja ZVK, tuomion 33 kohta).

32 Niinpä erottamaton osa täytäntöönpanomenettelyä on se, että jäsenvaltioiden oli noudatettava ensisijaista tavoitetta, joka on eläinten suojelu kuljetuksen aikana, estämättä kuitenkaan muiden direktiivillä 91/628 tavoiteltujen päämäärien toteutumista.

33 Sitä, taataanko pääasiassa kyseessä olevien toimenpiteiden kaltaisilla kansallisilla toimenpiteillä direktiivin 91/628 säännösten täysi oikeusvaikutus direktiivin tavoitteiden ja suhteellisuusperiaatteen mukaisesti, on arvioitava näiden huomautusten valossa.

Ensimmäinen ja toinen kysymys

34 Ensimmäisellä ja toisella kysymyksellään, jotka on syytä tutkia yhdessä, kansallinen tuomioistuin tiedustelee, onko direktiivin 91/628 liitteessä olevan I luvun A jakson 2 kohdan b alakohdan ja VII luvun 48 kohdan 3 alakohdan kolmannen luetelmakohdan säännöksiä tulkittava siten, että niissä sallitaan jäsenvaltioiden ottavan käyttöön

– kansallisia siirtymäsääntöjä, joiden mukaan kuljetettaessa 40–110 kg painavia sikoja ja kuljetusajan ylittäessä kahdeksan tuntia kunkin kerroksen sisäkorkeuden, joka mitataan lattian korkeimmasta kohdasta katon matalimpaan kohtaan, on oltava ainakin 100 cm käytettäessä mekaanista ilmanvaihtojärjestelmää

– kansallisia sääntöjä, joiden mukaan kuljetettaessa vähintään 40 kg painavia sikoja ja kokonaiskuljetusajan ylittäessä kahdeksan tuntia on käytettävä kuljetusvälineitä, joilla varmistetaan kaikkina aikoina, että kullekin kerrokselle voidaan vahvistaa sisäinen tarkastuskorkeus, joka on vähintään 140 cm mitattuna lattian korkeimmasta kohdasta katon matalimpaan kohtaan, kun eläimiä monessa kerroksessa kuljetettaessa muiden kerrosten sisäkorkeuden on jatkuvasti oltava vähintään 92 cm, kun kuljetettavat siat painavat keskimäärin 100 kg ja kuljetuksessa käytetään mekaanista ilmanvaihtojärjestelmää.

35 On todettava, että direktiivin 91/628 säännöksissä velvoitetaan jäsenvaltiot antamaan vähimmäissäännökset, joilla taataan, että sioilla on maantiekuljetuksen aikana pinta-alaltaan ja korkeudeltaan riittävä tila ja riittävä ilmanvaihto, ja näitä koskevat vaatimukset ovat ankarampia, jos kuljetusaika ylittää kahdeksan tuntia.

36 Direktiivin 91/628 5 artiklan A kohdan 1 alakohdan c alakohdassa velvoitetaan jäsenvaltiot huolehtimaan siitä, että kuljettajat käyttävät tässä direktiivissä tarkoitettujen eläinten kuljetukseen kuljetusvälineitä, joilla voidaan varmistaa eläinten hyvinvointia kuljetuksen aikana koskevien yhteisön vaatimusten sekä erityisesti kyseisen direktiivin liitteessä olevien ja direktiivin 13 artiklan 1 kohdan mukaisesti määrättävien vaatimusten noudattaminen. Direktiivin 91/628 3 artiklan 1 kohdan aa alakohdassa säädetään, että jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että eläinten tilavaatimus (lastaustiheys) on vähintään direktiivin liitteessä olevassa VI luvussa mainittujen lukujen mukainen. Tämän liitteen VI luvussa, jonka 47 kohdan D jaksossa säädetään sikojen lastaustiheydestä, todetaan, että maantiekuljetuksessa kaikkien sikojen on päästävä ainakin makuulle ja seisomaan luonnollisessa asennossaan. Samassa yhteydessä täsmennetään myös, että jotta vähimmäisedellytykset täyttyisivät, noin 100 kg painavien sikojen lastaustiheys kuljetuksen aikana saa olla enintään 235 kg/m^2. Lisäksi mainitussa säännöksessä todetaan, että sikojen rotu, koko ja kunto voivat edellyttää edellä mainitun vähimmäispinta-alan lisäämistä ja sitä voidaan lisätä enintään 20 prosentilla sääolosuhteiden ja matkan keston mukaan.

37 Lisäksi on korostettava, että direktiivin 91/628 liitteessä olevassa I luvun A jakson 2 kohdan b alakohdassa säädetään vain, että kuljetusvälineissä on osaston sisällä ja sen kussakin tasossa oltava riittävä tyhjä tila, jolla voidaan varmistaa riittävä ilmanvaihto eläinten yläpuolella näiden seisoessa luonnollisessa asennossaan ja joka ei mitenkään haittaa eläinten luonnollisia liikkeitä. Saman liitteen VII luvun 48 kohdan 3 alakohdan kolmannessa luetelmakohdassa puolestaan sallitaan eläinten kuljetus matka-ajan ylittäessä kahdeksan tuntia ainoastaan sillä edellytyksellä, että kuljetus täyttää asetetut lisävaatimukset ja erityisesti että eläinten luo on välitön pääsy.

38 Niinpä, koska yhteisön lainsäätäjä ei ole itse määrittänyt osastojen täsmällistä korkeutta direktiivissä 91/628, jäsenvaltioille on myönnettävä kiistaton harkintavalta antaa kansallisia säännöksiä, joilla voidaan varmistaa tämän direktiivin säännösten täysi oikeusvaikutus sen tavoitteiden ja yhteisön oikeuden mukaisesti.

39 Kuten yhteisöjen tuomioistuimelle kirjallisen ja suullisen käsittelyn yhteydessä esitetyistä huomautuksista ilmenee, pääasiassa kyseessä olevien säännösten osalta Tanskan kuningaskunta on halunnut sisäisessä oikeusjärjestyksessään muuntaa direktiivissä 91/628 säädetyt osastojen korkeutta koskevat erittäin yleiset vaatimukset täsmällisiksi velvollisuuksiksi. Tätä varten se katsoi asianmukaiseksi käyttää perustana eläinten terveyttä ja hyvinvointia käsittelevän, Euroopan yhteisön puitteissa toimivan tiedekomitean eläinten hyvinvoinnista kuljetuksen aikana 11.3.2002 antamassa lausunnossa esitettyjä suosituksia, koska tässä lausunnossa käytettiin uudempaa tieteellistä tietoa kuin direktiivin 91/628 laadinnan yhteydessä oli käytetty. Tanskan hallituksen mukaan nämä suositukset ovat paras mahdollinen perusta täsmentää kyseessä olevan direktiivin sääntöjä ja varmistaa eläinten suojelu.

40 On katsottava, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen säännöstö, johon sisältyy osastojen korkeuden osalta numeerisia tietoja, jotta kuljettajat voivat käyttää direktiivissä 91/628 esitettyjä sääntöjä täsmällisempiä sääntöjä, kuuluu lähtökohtaisesti jäsenvaltioille EY 249 artiklalla myönnetyn harkintavallan piiriin, tosin sillä edellytyksellä, että mainittu säännöstö – sikäli kuin sillä mahdollisesti vaarannetaan direktiivillä 91/628 tavoitellut päämäärät, jotka koskevat elävien eläinten kaupan teknisten esteiden poistamista ja markkinajärjestelyjen moitteetonta toimintaa – on objektiivisesti tarpeen ja oikeasuhteinen direktiivillä 91/628 tavoiteltuun, eläinten suojelua kuljetuksen aikana koskevaan ensisijaiseen päämäärään nähden.

41 Tältä osin Tanskan hallituksen esittämistä huomautuksista ilmenee, että Tanskan kuningaskunta on pääasiassa kyseessä olevassa säännöstössä antanut etusijan

eläinten suojelua kuljetuksen aikana koskevan tavoitteen toteutumiselle suhteessa muihin direktiivin 91/628 tavoitteisiin. Mainittu hallitus korostaa lisäksi, että koska eläinten suojelu on ensiarvoinen kysymys, se on päättänyt välttää kaikkea eläinten tarpeetonta kärsimystä niiden kuljetuksen aikana, kuitenkin niin, että esillä olevat taloudelliset intressit kuten kuljettajien edut ja heidän mahdollisuutensa sopeutua uusiin vaatimuksiin otetaan huomioon mahdollisimman hyvin.

42 Kansallisen tuomioistuimen esittämistä tiedoista ilmenee myös, että yksi tämän säännöstön tavoitteista on ollut tehdä eläinten kuljetusta koskevien vaatimusten täyttäminen ankarammaksi ja kalliimmaksi ja näin epäsuorasti vähentää eläinten pitkiä kuljetuksia teurastamoille. Pääasiassa kyseessä olevat säännökset merkitsevät muun muassa sitä, että eläinten kuljetukseen tavanomaisesti käytettäviä ajoneuvoja on muutettava, mikä Tanskan hallituksen arvioiden mukaan merkitsee viejille 10 000–20 000 euron lisäkustannusta yhdistelmäajoneuvoa kohti.

43 Tällaisessa tilanteessa ei ole mahdotonta, että pääasiassa kyseessä olevan säännöstön kaltaisen säännöstön noudattamisen aiheuttama lisäkustannus ja tekniset vaikeudet, joita säännöstöstä mahdollisesti aiheutuu, ovat omiaan estämään niiden tavoitteiden toteutumisen, jotka koskevat elävien eläinten kaupan teknisten esteiden poistamista ja markkinajärjestelyjen moitteetonta toimintaa, ja rajoittavat täten tavaroiden vapaata liikkuvuutta sekä tuonnin että viennin yhteydessä.

44 Koska yhteisöjen tuomioistuimelle esitettyyn asiakirja-aineistoon ei sisälly tietoja, jotka koskevat pääasiassa kyseessä olevan säännöstön vaikutuksia yhteismarkkinoiden moitteettomaan toimintaan, erityisesti siltä osin kuin kyse on muissa jäsenvaltioissa olevista siankasvattajista, jotka kuljettavat eläimiä Tanskan alueella, kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on selvittää, aiheutuuko tästä säännöstöstä sellaisia teknisiä vaikeuksia, jotka ovat omiaan estämään niiden direktiivillä 91/628 tavoiteltujen päämäärien toteutumista, jotka koskevat elävien eläinten kaupan teknisten

esteiden poistamista ja markkinajärjestelyjen moitteetonta toimintaa, ja arvioitava näiden eri tekijöiden valossa, onko Tanskan kuningaskunta tämän säännöstön antaessaan ylittänyt sille kyseisellä direktiivillä myönnetyn harkintavallan. Kansallisen tuomioistuimen on erityisesti varmistuttava siitä, että kyseinen säännöstö – sikäli kuin sillä mahdollisesti vaarannetaan näiden kahden päämäärän toteutuminen – on objektiivisesti tarpeen ja oikeasuhteinen direktiivillä tavoiteltuun ensisijaiseen päämäärään nähden eli eläinten suojeluun kuljetuksen aikana.

45 Tätä varten kansallisen tuomioistuimen on ensinnäkin varmistuttava siitä, että pääasiassa kyseessä olevista säännöksistä aiheutuva lisäkustannus ja tekniset vaikeudet eivät ole omiaan saattamaan nämä säännökset antaneen jäsenvaltion siantuottajia heikompaan asemaan. Sen on myös varmistuttava siitä, ettei näillä säännöksillä mahdollisesti haitata mainittuja tuottajia, jos ne haluavat viedä tuotteitaan, verrattuna muiden jäsenvaltioiden viejiin, joiden ei tarvitse vastata yhdistelmäajoneuvojen teknisistä muutoksista aiheutuvasta lisäkustannuksesta. Lopuksi kansallisen tuomioistuimen on tarkistettava, ettei esillä olevilla säännöksillä saateta epäedullisempaan asemaan sellaisia muiden jäsenvaltioiden siantuottajia, jotka haluavat kuljettaa eläimiä Tanskaan tai tämän jäsenvaltion kautta ja joiden on myös mukautettava yhdistelmäajoneuvonsa Tanskan säännöstöä noudattaakseen.

46 Edellä esitetyillä perusteilla ensimmäiseen ja toiseen kysymykseen on vastattava, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen säännöstö, johon sisältyy eläinten osastojen korkeuden osalta lukuja, jotta kuljettajat voivat käyttää direktiivissä 91/628 esitettyjä sääntöjä täsmällisempiä sääntöjä, voi kuulua jäsenvaltioille EY 249 artiklalla myönnetyn harkintavallan piiriin sillä edellytyksellä, että mainitulla säännöstöllä – joka on kyseisellä direktiivillä tavoitellun, eläinten suojelua kuljetuksen aikana koskevan päämäärän mukainen – ei suhteellisuusperiaatteen vastaisesti estetä elävien eläinten kaupan teknisten esteiden poistamista ja markkinajärjestelyjen moitteetonta toimintaa koskevien päämäärien toteutumista, joita mainitulla direktiivillä niin ikään tavoitellaan. Kansallisen tuomioistuimen on selvitettävä, onko kyseinen säännöstö näiden periaatteiden mukainen.

Kolmas kysymys

47 Kolmannella kysymyksellään kansallinen tuomioistuin pyrkii selvittämään, onko direktiivin 91/628 liitteessä olevan VI luvun 47 kohdan D jakson säännöksiä tulkittava siten, että jäsenvaltio ei voi ottaa käyttöön kansallisia sääntöjä, joiden mukaan yli kahdeksan tuntia kestävissä kuljetuksissa 100:aa sikakiloa kohden on oltava ainakin 0,50 m^2 tilaa.

48 Tältä osin on muistutettava yhtäältä, että direktiivin 91/628 3 artiklan 1 kohdan aa alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistuttava siitä, että eläinten tilavaatimus (lastaustiheys) on vähintään mainitun direktiivin liitteessä olevassa VI luvussa mainittujen lukujen mukainen kyseisessä luvussa tarkoitettujen eläinten ja kuljetusvälineiden osalta. Toisaalta saman luvun 47 kohdan D jaksossa säädetään, että jotta kyseisessä kohdassa esitetyt vähimmäisedellytykset täyttyvät eli jotta siat pääsevät makuulle ja seisomaan luonnollisessa asennossaan, noin 100 kg painavien sikojen lastaustiheys kuljetuksen aikana saa olla enintään 235 kg/m^2, mikä vastaa 0,42 m^2 100 kg painavaa sikaa kohti. Lisäksi samassa säännöksessä todetaan, että sikojen rotu, koko ja kunto voivat edellyttää vaaditun vähimmäispinta-alan lisäämistä ja että tätä pinta-alaa voidaan myös lisätä enintään 20 prosentilla sääolosuhteiden ja matkan keston mukaan.

49 Direktiivin 91/628 liitteessä olevan VI luvun 47 kohdan D jakson sanamuodosta ilmenee täten, että yhteisön lainsäätäjä on nimenomaisesti asettanut vähimmäisrajat noin 100 kg:n painoisten sikojen lastaustiheydelle ja sallinut jäsenvaltioiden korottavan näitä rajoja enintään 20 prosentilla sääolosuhteiden ja matkan keston mukaan.

50 On todettava, että kansallinen säännös, jossa edellytetään, että kuljetuksen keston ylittäessä kahdeksan tuntia eläintä kohti olevan tilan on 100 kg painavien sikojen osalta oltava vähintään 0,50 m^2, on tämän tuomion 48 kohdassa esitettyjen,

direktiivissä 91/628 säädettyjen vähimmäis- ja enimmäissääntöjen mukainen. Tällaisella säännöksellä säädetty asetetun vähimmäistilan lisäys on perusteltu matkan keston perusteella, ja se on yhteisön lainsäätäjän direktiivin säännöksissä hyväksymän 20 prosentin rajan puitteissa.

51 Näissä olosuhteissa kolmanteen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 91/628 liitteessä olevan VI luvun 47 kohdan D jakson säännöksiä on tulkittava siten, että jäsenvaltio voi ottaa käyttöön kansallisia sääntöjä, joiden mukaan yli kahdeksan tuntia kestävissä kuljetuksissa 100 kg painavien sikojen osalta eläintä kohden on oltava tilaa vähintään 0,50 m^2.

Oikeudenkäyntikulut

52 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (kolmas jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Pääasiassa kyseessä olevan kaltainen säännöstö, johon sisältyy eläinten osastojen korkeuden osalta lukuja, jotta kuljettajat voivat käyttää eläinten suojelemisesta kuljetuksen aikana ja direktiivien 90/425/ETY ja 91/496/ETY muuttamisesta 19.11.1991 annetussa neuvoston direktiivissä 91/628/ETY,

sellaisena kuin se on muutettuna 29.6.1995 annetulla neuvoston direktiivillä 95/29/EY, esitettyjä sääntöjä täsmällisempiä sääntöjä, voi kuulua jäsenvaltioille EY 249 artiklalla myönnetyn harkintavallan piiriin sillä edellytyksellä, että mainitulla säännöstöllä – joka on tällä direktiivillä, sellaisena kuin se on muutettuna, tavoitellun, eläinten suojelua kuljetuksen aikana koskevan päämäärän mukainen – ei suhteellisuusperiaatteen vastaisesti estetä elävien eläinten kaupan teknisten esteiden poistamista ja markkinajärjestelyjen moitteetonta toimintaa koskevien päämäärien toteutumista, joita mainitulla direktiivillä, sellaisena kuin se on muutettuna, niin ikään tavoitellaan. Kansallisen tuomioistuimen on selvitettävä, onko kyseinen säännöstö näiden periaatteiden mukainen.

2) **Direktiivin 91/628, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 95/29, liitteessä olevan VI luvun 47 kohdan D jaksoa on tulkittava siten, että jäsenvaltio voi ottaa käyttöön kansallisia sääntöjä, joiden mukaan yli kahdeksan tuntia kestävissä kuljetuksissa 100 kg painavien sikojen osalta eläintä kohden on oltava tilaa vähintään 0,50 m^2.**

Allekirjoitukset